

A mordvin madárnevek eredete

This paper discusses the origin of the 118 bird names included in an unpublished article by V. A. Ryabov, relying partly on Bognár (1997). Of the Mordvinian bird names 15 is indigenous, but the overwhelming majority of them are internal innovations. Some of these are based on onomatopoeia, analogical creation, compounding and morphological derivation. Some of them display reanalysis and syncope. There are few borrowings, these include words from Turkic (Tatar, Chuvash) and Russian, and some of unknown origin.

1. A rokon nyelvek madárnév-tanulmányai közül érdemes felsorolni például a következőket: W. Nylander *Finska Foglars Finska namn* (Suomi 1848: 285–295), H. Suolahti *Lintujen nimityksiä suomen kielessä* (*Virittäjä* 1906: 138–142), M. Mäger *Eesti linnunimetused* (1967), J. K. Qvigstad *Lappiske Fuglenavne* (1902), Bogár Edit *A lapp madárnevek rendszere* (1991), Máté József Magyar, finn és számi onomasztikai vizsgálatokról (*FUD* 8: 379–388), Bognár Andrea Boglárka *Mordvin madárnevek* (1997), Sz. V. Szokolov *Звукоподражательные названия птиц в удмуртском языке* (1973), R. Broicher-Schmidt *Struktur, Semantik und Dialektographie syrjänischer Tiernamen* (1975), Kálmán Béla Néhány obi-ugor madárnév (*NyK* 52: 146–7). A magyar madárnevekkel különösen sokan foglalkoztak, nyelvészek és ornitológusok egyaránt: Gombocz Zoltán, Simonyi Zsigmond, Bodnár Bertalan, Beke Ödön, Vönöczky Schenk Jakab, Csaba József, Sóvágó Mihály, Dudich Endre, Horváth Lajos, Kelemen József, Horpácsi Illés és mások. Rájuk vonatkozóan is pontos könyvészeti adatok találhatóak Kiss Jenő *Magyar madárnevek (Az európai madarak elnevezései)* című monográfiájában (Kiss 1984: 338–9; ez utóbbiról bővebben vö. recenziómat *NyK* 88: 365–8).

1993 áprilisában Szaranszkban, a mordvin Nyelv-, Irodalom-, Történelem- és Közgazdaság-tudományi Intézet könyvtárában bukkantam V. A. Rjabov *Этимологический анализ мордовских названий птиц* című, máig kiadatlan dolgozatára (Rjabov 1991). Bognár Andrea Boglárka finnugor szakos hallgatóm fentebb már megnevezett szakdolgozatában (Bognár 1997) elvégezte az ebben szereplő mintegy 120 madárnévnek és változataiknak rendszeres és módszeres vizsgálatát: e nevek etimonjának közlését egy 93 szócikkből álló, betűrendes szójegyzékben, majd a madárneveknek eredetük szerinti tipizálását és jelentéstani csoportosítását.

Hajdú Péter akadémikus életművéről közelmúltban megjelent nekrológomban adtam röviden számot (vö. MNy 99: 115–8). Ebben értelemszerűen nem tehettem említést Hajdúnak a fauna és a flóra neveivel kapcsolatos ismertetéseiről, például Gozmány László hétnyelvű zoológiai nomenklatúrájával (1979), Priszter Szaniszló Európa fáiról és cserjéiről készített nyolcnyelvű szakszótárával (1983) és Keve András hazai madaraink névjegyzékét tartalmazó kézikönyvével (1984) foglalkozó recenziójáról (vö. NyK 81: 461–2, 88: 393). Más szavakkal: az említett búcsúztatóban nem jelezhettem az uralisztika kimagasló képviselőjének többek közt a madárneveink iránt is megnyilvánuló érdeklődését. Jelen írásomban szeretnék Hajdú professzor emléke előtt, a számára valaha bizonyára kedves témakör néhány mordvin vonatkozású adalékával – ez alkalommal is – tisztelegni.

2. Dolgozatom a mordvin madárneveket eredetük szerint igyekszik röviden áttekinteni (ősi, belső keletkezésű és jövevény elemek); vizsgálatom az említett szakdolgozat (Bognár 1997: 38–45) adatainak összegezésével készült. Az ősi adatokat az UEW szerint, a pusztá lapszám és rendszerint csupán az erza változat jelzésével közlöm. A belső és az idegen eredetű neveket – Bognár (1997) megoldását ellenőrizve – magyarul és németül értelmezem, továbbá utalok a nyelvjárási hovatarozásra, és csak egyiküket – lehetőleg az erzát – adom meg, függetlenül attól, hogy a szóban forgó madárnév a másik mordvin nyelvjárás-csoportból kimutatható-e, avagy sem.

2.1. Az ősi eredetű madárnevek közül (15 név = a korpusz 12,71%-a; az általam #-tel jelöltek az UEW szerint hangutánzással keletkezettek a szóban forgó időszakban) az uráli korra vezethető vissza a *#křenč* 'Rabe' (228) és a *povo* 'Haselhuhn' (383), a finnugor korra a *pižgata* 'Mauerschwalbe' (358), *šulgo* 'irgendein Wasservogel' (482), *#šeňže* 'Ente' (58) és a *#varaka* 'Krähe' (559), a finn-permi korra a *kučkan* 'Adler' (668), *lokšej* 'Schwan' (? FU; 101) és a *#suvožej* 'Auerhuhn' (780), a finn-volgaira pedig a *#kargo* 'Kranich' (? U; 128), *#keřgata* 'Schwarzspecht' (? FP; 652), *meče* 'Taube' (701) és az *#uškeřej* 'Bachstelze' (? FU; 562), továbbá, ?-lel a *mačej* 'Gans' (vö. cser.: 271) és a *#šekšej* 'Buntspecht' (620), illetőleg – pontosabban – a felsorolt mordvin madárnevek többségének a töve. E nevek közül ugyanis a *křenč* szóvégi č-je, a *pižgata* és a *keřgata* -(g)ata végződése, a *varaka* -ka-ja, a *kučkan* -an-ja, valamint a *lokšej*, a *suvožej*, a *mačej* és a *šekšej* -(e)j szóvége mordvin képzőelem.

2.2. A mordvin madárnevek túlnyomó többsége belső keletkezésű (87 név = 73,73%).

2.2.1. A belső mordvin elemeknek a kisebbik csoportját alkotják a szóteremtéssel, közelebből hangutánzással keletkezett madárnevek (Rjabov gyűjteményében a számuk: 7, mely a belső keletkezésű réteg 8,04 %-át teszi ki). A felte-

hetőleg valamelyik korábbi alapnyelvre visszavezethető, előmordvin kori hangutánzás – I. fentebb hét mordvin névnek is az előzményében – a mordvin külön életében további madárnevek létrejöttét eredményezte. Képző nélküli tőalaknak mindössze két név látszik e csoportban: a *gala* 'lúd; Gans' és a *kuko* 'kakukk; Kuckuck'. Az előbbi egyben libahívó szó is, az utóbbinak M *kuku* alakját pedig esetleg más nyelvek is befolyásolhatták; vö. pl. oszm. *kuku* 'ua.' (Vasmer 1953: 686). Az E *kerks'ej* 'haris; Wachtelkönig' minden bizonnyal szintén ide sorolható (vö. SSA *kärsilintu* a., EWUng *haris* a.).

2.2.2. A szóalkotással létrejött belső mordvin szavak körében (80 madárnév = a belső keletkezésűek 91,96 %-a) ritkábban találkozunk képzett, jóval gyakrabban pedig összetett szavakkal. Más szóalkotási módokra csak elvétve találunk példát. E kivételek között említendő az E *pižaz* 'cinege, cinke; Meise', mely a *piže ožaz* 'ua.' jelzős szerkezetből másodlagosan, szótagkieséssel keletkezett. Az E *varmažej* 'kék vércse; Rotfußfalke' pedig talán téves tagolás eredménye, és a *varma* 'szél' főnévnek egy hibásan kikövetkeztetett *-zej* elemmel ellátott származéka a fentebb említett, finn-permi kori *suvožej* madárnév mintájára. A származékszó alapja a szélesebes – vagy találébb elnevezéssel: m. R. *szélleljátszó* (1854) – madár esetében szemantikailag érthető; hasonló, 'szél' jelentésű komponenst tartalmazó vércsenevek számos más nyelvből is kimutathatók (vö. Kiss 1984: 130–1).

2.2.2.1. A szóképzés eredményeként keletkezett madárnevek (13 név = a szóalkotással létrejöttek 16,25 %-a) elsősorban denominális névszóképzőt (pl. *-ka*, *-ks*, *-kš*, *-nä*), olykor pedig deverbális, főnevesült igenévképzőt (pl. *-i*, *-j*) tartalmaznak.

Ami az előbbieket illeti, az E *čipaka* 'csibe; Küken' egy föltehető hangutánzó **čipa* tőnek a *-ka* kicsinyítő képzős alakja lehet (a tőre vö. EWUng 209, Vasmer 1958: 295; másképp: Paasonen 1953: 125). A M *su'amka* 'csíz; Zeisig' bizonytalan eredetű: egy kikövetkeztethető **su'am* névszó származékának látszik (vö. M R. *su'dam* 'engedékeny, szelíd'; vö. még: M *su'amoms* 'elhallgat'), noha madárnév esetében egy 'szelídecské; csendeske' → 'csíz' jelentésfejlődés alig magyarázható. A *-ka* képzőnek előfordul *-kaj* változata is, pontosabban ez esetben voltaképpen egy *-ka* + *-j* képzőbokróról van szó; vö. E *pi'er'kaj* 'bíbic; Kiebitz', *seňškaj* 'kacsa; Ente'. Itt – és a következő szóban – a *-j* elem voltaképpen vocativusrag. A *pi'er'kaj* alapja a talán török gyökerű (vö. Paasonen 1994: 1689b) *pi'ere* 'erszény' főnév, mely nyilván arra utalhat, hogy a bíbic fészket kis mélyedésbe rakja, fű vagy vetés közé. A *seňškaj* a 'kék' jelentésű *seň* (vö. UEW 759) származéka, melyben a szó belseji *š*-re vö. E *seňskadoms* 'kékké válik'. Az E *šeňks* 'szürke gém; Reiher' szókezdő jésített szibilánsa miatt viszont nemigen lehet e színnéből *-ks* névszóképzővel képzett származék, noha tollazatának kékes színe miatt számos nyelvben előfordul erre utaló elnevezés is; vö. pl. azonos

jelentésben a m. R. *kék gém, kék-szürke gém* madárneveket (Kiss 1984: 68). A M *akšaks* 'hósármány; Schneeammer' az *akša* 'fehér' (vö. UEW 3) *-ks* névszóképzővel ellátott alakja, és a madár tollának színére utal. Az E *ataks* 'kakas; Huhn' az *ata* 'Großvater; Greis' (vö. EWUng 59) *-ks* kicsinyítő képzős származéka, melynek tulajdonképpeni jelentése: 'apóka'. Ugyanezzel a képzővel alakult a M *piləks* 'csonttollú/selyemfarkú (madár); Seidenschwanz', mely a *pilə* 'fül' (vö. UEW 370) szóra megy vissza; jelentéstani szempontból figyelmet érdemel a szócsalád egy másik származékának, a *pilukš* főnévnek egykori 'kis bóbíta a kakas és a tyúk fülén' jelentése (vö. Paasonen 1994: 1663b–1664a). Az E *ćokov* 'csalogány; Nachtigall' a tatár eredetű (vö. Paasonen 1897: 48) *ćoko* 'bojt, rojt' főnév melléknévképzős származékának látszik – a *-v* ellátottságot jelöl –, eszerint tehát tkp. 'bojtos, rojtos' a jelentése (vö. E R. nyj. [Paasonen 1990: 184a-b] *ćokov* 'ua.'). és e magyarázat szemantikai alapja alighanem a fülemüle viszonylag hosszú csüdje.

Deverbális képzésre utal a M *kočkoldi* és *narvaj*, valamint a M nyj. *čiknajňä* madárnév. A *kočkoldi* 'fürj; Wachtel' a M *kočkaldams* '(pitypalattyot) kiált, csattog <fürj>' főnevesült *-i*, a *narvaj* 'kotlós(tyúk); Gluckhenne' a *narvams* 'kikölt' főnevesült *-j* igenévképzős származéka; voltaképpeni jelentésük tehát: 'csattogó', ill. 'kotló'. Végül a M nyj. *čiknajňä* 'barázdabillegető; Bachstelze' továbbképzett származék: a *čiknaj* relatív tő a M (Paasonen 1990: 248a) *čaknams* 'csipog, csiripel, csicsereg; károg, rikácsol' ige *-j* képzős főnevesült ige-neve, melyhez még a *-ňä* becéző képző járul (ez utóbbi képzőt l. fentebb is). Az említett ige a barázdabillegető hangját utánzó M *čik* lexémából származik, mely a hangutánzás síkján összefügg az or. *чук* 'csitt-csatt' szóval (másképpen: Paasonen 1990: 263a).

2.2.2.2. A belső keletkezésű mordvin madárnevek feltűnően gyakran jelentkeznek összetétel, illetőleg szószervezet formájában: a számuk a hatvanat is meghaladja Rjabov vizsgált művében (65 név = a szóalkotással létrejöttetek 81,25%-a!). Mindez persze nem meglepő, hiszen a madártani nomenklatúrában alkalmazott alapelv szerint a madárnév általában két elemből áll, s az előtag a fajt, az utótag pedig a nemzetséget jelöli. A mordvinban e nevek vagy jelzős, ritkábban tárgyias vagy határozós szószervezetet alkotnak, vagy pedig – történeti szempontból éppen az imént említettekre visszavezethető – összetételek. (Az összetett szavak és a szószervezetek pontos elkülönítése a mordvinban egyébként olykor akkor is nehézségekbe ütköznék, ha a többtagú madárnevek egybe-, ill. különírása tekintetében egzakt fogódzókkel rendelkezniénk.) Az ide tartozó két- vagy többemű terminusok esetében ismert módon nem a komponensek eredetét, hanem elsősorban a névhasználat okát szokás megvizsgálni (vö. pl. Kiss 1984: 23), és ez utóbbi tekintetben megfigyelésem szerint az előtagnak van meghatározó szerepe. – Ez alól az eljárás alól természetesen kivételnek számítá-

nak az elhomályosult összetételek, illetőleg az ilyenek gyanújába vonható madárnevek. Például a máig rejtélyes eredetű E *pišmar* 'seregély; Star' lexémának – még inkább: a szó *piš-* elemének – talán török kapcsolatai is lehetnek (vö. Cigankin – Mosin 1998: 144; vö. még: Paasonen 1897: 250), és amennyiben összetétel, utótagja legvalószínűbb módon a többek közt 'tömeg, sokaság; Haufen' jelentésű md. *mar* főnév. A társas életmódot folytató madárnak a neve – annak töve, ill. összetételi eleme – legalábbis egy sereg nyelvben ilyen értelmű; vö. a m. *seregély* származékszót, az észti *karitüll* 'réti cankó' összetétel 'csapat, raj' jelentésű *kari-* előtagját stb. (kifejtve: Kiss 1984: 320–1).

A mordvin madárnévi összetételek és szószerkezetek névadásában jellemző indítékokként – gyakoriságuk sorrendjében, Bognár (1997) szójegyzéke alapján – az alábbiakat említhetjük (korpuszunkban a sűrűn előforduló esetekre 10–12, a ritkának mondhatókra 2–4 példa van):

- (1) a madár tartózkodási helye, az ún. élőhely: E *kañc't' ožaz* 'kenderike; Hänfling' (tkp. 'kender-veréb'), M *kel'narməñ* 'nyírfajd; Birkhuhn' (tkp. 'nyír-madár');
- (2) a madár tollazatának színe: E *ašo lov* 'hattyú; Schwan' (tkp. 'fehér hó'; névátvitellel), M *modaň kaŘt'äkš* 'partifecske; Uferschwalbe' (tkp. 'föld[bar-na színű] fecske');
- (3) a madár sajtóságos testrésze: E *kuvaka nér* 'örvös bukó; Mittelsäger' (tkp. 'hosszú csőr'), M *pi'lu korəš* 'uhu [bagoly]; Uhu' (tkp. 'fül[es] bagoly');
- (4) a madár jellegzetes tulajdonsága, ill. cselekvése: E *morića tirdas* 'énekes rigó; Singdrossel' (tkp. 'éneklő rigó'), M *tərnati puləňä* 'barázdabillegető; Bachstelze' (tkp. 'rezegetető farkocská');
- (5) a madár mérete: E *piče kivge* 'búbos banka; Wiedehopf' (tkp. 'fenyőto-boz [nagyságú madár]'), M *topaz narməñ* 'meggyvágó; Kernbeißer' (tkp. 'tömszi madár');
- (6) a madár tápláléka, táplálékszerzési módja: E *ćipaň dzali* 'héja; Habicht' (tkp. 'csirkelopó'), M *kaləň dzalaj* 'sirály; Möwe' (tkp. 'hallopó'), *pižal'əň poři* 'fenyőrigó; Wacholderdrossel' (tkp. 'boróka[mag]-rágó').

A mordvin szótárak egybevetése során olykor található képzett szóalak és szintagmatikus szókapcsolat is egyazon madár megjelölésére. A gyűjteményünkben előforduló, tkp. 'ágas farkacská' jelentésű M *rašku puləňä* 'fecske; Schwalbe' szószerkezet (komponenseinek eredetére vö. UEW 743, 734) helyett ma rendszerint pusztán az előtag *-ks* névszóképzős *raškoks* változata használatos (vö. Serebrennikov et al. 1998: 572).

2.3. Forrásunk madárnevei között j ö v e v e n y e l e m e k viszonylag csekélyebb számban és számarányban jelentkeznek (10 név = a teljes anyag 8,47%-a). Ezeknek egyik része török (közelebbről rendszerint tatár), a másik orosz kölcsönszó. Az első csoportba tartoznak a következő madárnevek: *čavka* 'csóka;

Dohle' (< tatár), E *karćigan* 'karvaly; Habicht' (< tatár), M *kizgən* 'egyfajta madár, ? holló; Art Vogel, ? Rabe' (< tat. *kozgın* 'holló; Rabe'; vö. Paasonen 1992: 792b), *kurka* 'pulyka; Truthahn' (< tat.) és *torkaj* 'pacsirta; Lerche' (< tat. *turyaj* 'ua. '; vö. Paasonen 1996: 2325a, Räsänen 1969: 490a). Több hangutánzó jellegű madárnévnek török kapcsolatai is lehetnek. A *kaval* 'kánya; Milan' vagy onomatopoetikus eredetű (a madár vijjogásának utánzására, népetimológiával keletkezett a m. nyj. [*kvakkánya* >] *vakkánya* is; vö. Kiss 1984: 63), vagy pedig – a jelentéstani nehézség ellenére – esetleg a madár *kva-kva* kiáltását visszaadó csuv. *kävakal* 'kacsa; Ente' szóra vezethető vissza (vö. Cigankin – Mosin 1998: 55; vö. még: Egorov 1964: 96). Az orosz eredetű madárnevek Rjabov dolgozatában az alábbiak: M *capla* 'szürke gém; Reiher', *čajka* 'sirály; Möwe' és *ořol* 'sas; Adler', valamint az E *d'ergun* 'haris; Wachtelkönig' (e név az átadó nyelvben feltehetőleg hangutánzó eredetű; vö. még a madár rikoltó hangját visszaadó E *d'erik* lexémát, mely mordvin szóteremtés eredménye is lehet) és a *gulka* 'galamb; Taube' madárnevet (az utóbbira vö. a hangutánzó eredetű or. *гуля* galambhívó szót, melyből nevünk a már tárgyalt md. *-ka* kicsinyítő képzővel alakulhatott; vö. még: or. *гуля* 'galamb; Taube').

2.4. Az összesen 118 szóból álló madárnévjegyzékben végül is meretlen eredetűnek tekinthető hat név (= 5,08 %): E *jaksargo* 'kacsa, vadkacsa; Ente, Wildente', E *korš* uhu [bagoly]; Uhu', E *ořaz* 'veréb; Sperling', *saraz* 'tyúk; Huhn', valamint a talán egy-egy képzőelemet tartalmazó E *seńks* 'szürke gém; Reiher' és E *vadov* 'héja, kánya; Habicht, Milan'.

3. Befejezésül joggal vár választ az olvasó két sarkalatos kérdésre, mégpedig arra: hogyan ítéltető meg szakmai szempontból az alaplűnek a terjedelme és a tartalma, vagyis a sűlya és az ertėke.

Az első kérdést ekként is feltehetjűk: V. A. Rjabov madárnév-gyűjtemenyét mennyire tekinthetjűk teljesnek? Ellenőrzésképpen egybevettem a névanyagot Paasonen monumentális nyelvjárasi szótárának (Paasonen 1990–1996) címszóanyagával, elsősorban a szótár német és orosz jelentésmutatóját segítségűl véve (Paasonen 1998–1999). Úgy látom, hogy Rjabov összeállításա meglehetősen gazdag: a Martti Kahla által kiadott 2703 lapos Paasonen-nagyszótárnak alig másfél tucat madárnévvel egészíthető csupán ki (az alábbiakban a mordvin nagyszótárok [Serebrennikov et al. 1993, Serebrennikov et al. 1998] figyelembevételével közlöm alakjukat és jelentésűket). Azoknak is a nagyobbik hányada legűjabb kori orosz jövevény; ilyen például a M *čirok*, R. *čir*: *č. utka* 'réce' (vö. or. *чирок* 'ua.', *ymka* 'kacsa'), E M *grac* 'vetési varjú', E *kulik* 'szalonka', E *řabčik* 'császármadár' és az E M *sokol* 'solyom'. A *gaga* E 'pehelyréce', M 'ua.; liba' orosz átvétel is lehet, de ez esetben az oroszról független szóteremtés sem zárható ki (vö. még: Vasmer 1953: 249); hangutánzó vagy gyermeknyelvi eredetre utalnak a név 'liba, vadliba' jelentésű E *d'iga* és *giga* változatai is. Az E

nyj. *keleje* 'nyírfajd' madárnév talán török gyökerű (vö. Paasonen 1992: 688b, Räsänen 248a). Itt sorolhatók fel még a következő madárnevek: E nyj. *buldigaj* 'bagoly, uhu' (1. jelentéstani okokból tévesen: Paasonen 1990: 149b; vö. még: Vasmer 1953: 142; 2. esetleges török kapcsolatai vizsgálatot érdemelnek), E *čanav* 'fecske' (? <: *čana, *šaňa* 'ua.'; vö. Paasonen 1996: 2090a, itt egy kikövetkeztethető -v helyett -ka névszóképzővel), E nyj. *čilik* 'veréb' (hangutánzó; vö. *čil'k* 'csiripel': Paasonen 1990: 174b), E *panžej* 'barázdabillegető' (a fentebb már említett -(e)j képzőelemmel ellátott származéknak látszik).

Második kérdésünket így is megfogalmazhatjuk: a mordvin madárnevek etimológiai elemzését feladatának tekintő dolgozat vajon miért maradt mindmáig – legalábbis ismereteink szerint – kéziratban? Szakmai okai mindennek aligha lehetnek, hiszen Rjabov szómagyarázatai a vezető mordvin nyelvészek ilyen irányú tevékenységének, például D. V. Cigankin és M. V. Moszin legújabb, iskolai használatra készült mordvin szófejtő szótárának a szintjén állhatnak (Cigankin – Mosin 1998; ez utóbbiról bővebben I. recenziómat: FUD 6: 188–94). Tekintettel azonban arra, hogy a dolgozat címét követően a „Стати к »Энциклопедии«” megjelölés áll, arra kell gondolnunk, hogy a munka az előbb-utóbb napvilágra kerülő Nagy Mordvin Enciklopédiában jelenik majd meg. Ebben az esetben a szerző e tanulmány névmagyarázatait is figyelembe tudja – és reményeim szerint fogja a – venni.

Irodalom

- Bognár Andrea Boglárka (1997), Mordvin madárnevek. Szakdolgozat, kézirat. PPKE BTK, Piliscsaba.
- Cigankin, D. V. – Mosin, M. V. [Цыганкин, Д. В. – Мосин, М. В.] (1998), Этимологиянь валкс. Мордовской книжной издательствась, Саранск.
- Csúcs, Sándor (1990), Die tatarischen Lehnwörter des Wotjakischen. Bibliotheca Uralica 10. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Egorov, V. G. [Егоров, В. Г.] (1964), Этимологический словарь чувашского языка. Чувашское книжное издательство, Чебоксары.
- Kiss Jenő (1984), Magyar madárnevek (Az európai madarak elnevezései). Nyelvészeti Tanulmányok 28. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Paasonen, Heikki (1897), Die türkischen lehnwörter im mordwinischen. JSFOu 15: 2.
- Paasonen, Heikki (1953), Mordwinische Chrestomathie mit Glossar und grammatikalischem Abriss. Zweite Auflage. Apuneuvoja suomalais-ugrilaisten kielten opintoja varten IV. Suomalais-ugrilainen Seura, Helsinki.
- [Paasonen, Heikki] (1990–1999), H. Paasonens Mordwinisches Wörterbuch. I–VI. Zusammengestellt von Martti Kahla. LSFU 23: 1–6.
- Räsänen, Martti (1969), Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türkssprachen. LSFU 17: 1–2.

- Rjabov, V. A. [Рябов, В. А.] (1991), Этимологический анализ названий птиц. Саранск. Кézirat.
- Serebrennikov, V. A. – Buzakova, R. N. – Mosin, M. V. [Серебренников, В. А. – Бузакова, Р. Н. – Мосин, М. В.] (ред.) (1993), Эрзянь–рузонь валкс. Эрзянско–русский словарь. «Русский язык», Москва.
- Serebrennikov, V. A. – Feoktistov, A. P. – Poljakov, O. E. [Серебренников, В. А. – Феоктистов, А. П. – Поляков, О. Е.] (ред.) (1998), Мокшень–рузонь валкс. Мокшанско–русский словарь. «Русский язык», Москва.
- Vasmer, Max (1953–1958), Russisches etymologisches Wörterbuch. Bd. 1–3. Carl Winter Universitätsverlag, Heidelberg.